

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud: M. Gandrabur)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A: Bostan, V. Negru, I. Muruianu)

D E C I Z I E

23 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nicolae Craiu
Victor Burduh
Nina Vascan

examinând recursul depus de Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 09 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul depus de Mihai Arcadii, a fost casată hotărârea din 20 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și a fost emisă o decizie nouă ,

c o n s t a t ă:

La 03 februarie 2020 Mihai Arcadii a depus cerere de chemare în judecată împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul Mihai Arcadii a menționat că, prin sentința Judecătoriei Orhei, sediul Telenești din 14 noiembrie 2018, a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea pedepsei sub formă de amendă în mărime de 550 unități convenționale, ce constituie 27500 de lei, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport. Conform art. 64 alin. (3¹) Cod penal, i-a fost explicat dreptul de a achita jumătate din amenda stabilită, dacă o plătește în termen de cel mult 72 ore din momentul în care hotărârea devine executorie.

Reclamantul Mihai Arcadii a indicat că la 15 noiembrie 2018, potrivit ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100, a achitat amenda în mărime de 13750 de lei pe contul Ministerului Finanțelor – Trezoreria de Stat.

A mai indicat că sentința din 14 noiembrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești a fost contestată cu apel, iar prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, procesul penal în privința lui Mihai Arcadii, în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, a fost încetat din motivul împăcării părților.

Prin decizia din 23 octombrie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost declarat inadmisibil recursul depus de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău împotriva deciziei 20 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, ca fiind vădit neîntemeiat.

Reclamantul Mihai Arcadii a menționat că, anularea condamnării sale l-a determinat să depună cerere în adresa Serviciului Fiscal de Stat în vederea stingerii obligației fiscale, prin compensare și/sau restituire a mijloacelor bănești, cu solicitarea de a-i fi rambursată amenda, achitată conform ordinului de încasare a numerarului din 15 noiembrie 2018.

Ca răspuns la cerere, Serviciul Fiscal de Stat i-a comunicat că în cazul în care restituirea amenzii achitate nu a fost dispusă printr-un act judecătoresc, care constituie temei de restituire a amenzii, urmează a fi solicitată instanței de judecată emiterea unei hotărâri suplimentare, potrivit art. 250 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În opinia reclamantului, sunt neîntemeiate raționamentele Serviciului Fiscal de Stat, deoarece cauza penală în privința sa a fost examinată și ulterior a fost încetat procesul în baza prevederilor art. 415, 417, 418 din Codul de procedură penală.

A menționat că prevederile precitate nu stipulează restituirea amenzii aplicate, dar se subînțelege din esența încetării procesului penal că dânsul nu se consideră condamnat la pedeapsa cu amendă penală. Legislatorul expres a prevăzut soluția aplicabilă prezentei cauze și anume prin aplicarea prevederilor pct. 4 și pct. 5 din Regulamentul privind stingerea obligației fiscale prin compensare și/sau restituirea mijloacelor bănești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 235/2017, în coroborare cu prevederile art. 176 din Codul fiscal.

Mihai Arcadii a solicitat restituirea în beneficiul său a sumei amenzii de 13750 lei, achitate în baza ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 din 15 noiembrie 2018, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în cuantum de 5000 de lei.

Prin hotărârea din 20 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani acțiunea depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La data de 21 octombrie 2020 Mihai Arcadii, reprezentat de avocatul Vasile Bolduratu, a depus apel împotriva hotărârii din 20 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, iar la data de 19 noiembrie 2020, cu respectarea termenului prevăzut de art. 232 Cod administrativ, a depus motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi decizii de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 09 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul depus de Mihai Arcadii, a fost casată hotărârea din 20 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și a fost emisă o nouă decizie, prin care acțiunea depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată, a fost admisă; a fost obligat Serviciul Fiscal de Stat să restituie în beneficiul lui Mihai Arcadii amenda plătită în sumă de 13750 de lei, achitată în baza ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 din 15 noiembrie 2018; au fost încasate din contul Serviciului Fiscal de Stat în

beneficiul lui Mihai Arcadii cheltuielile de asistență juridică în sumă de 1000 de lei. În rest, cererea cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică, a fost respinsă.

La 17 februarie 2021 Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru, a depus recurs împotriva deciziei din 09 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, iar la data de 16 aprilie 2021, prin intermediul oficiului poștal, a prezentat motivarea recursului, solicitând casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În susținerea recursului recurentul Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru a indicat că la soluționarea litigiului, Curtea de Apel trebuia să aplice prevederile Codului de executare, urmând să constate lipsa unui litigiu de contencios administrativ, prin utilizarea de către reclamant a unei căi eronate de valorificare a dreptului la restituirea executării amenzii.

Recurentul consideră eronată aplicarea de către instanța de apel a prevederilor art. 176 din Codul fiscal și a prevederilor pct. 4-5 din Regulamentul privind stingerea obligației fiscale prin compensare și/sau restituirea mijloacelor bănești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 235 din 19 aprilie 2017.

A specificat că art. 176 al Codului fiscal, prevede modalitatea de restituire a sumelor plătite în plus și a sumei care, conform legislației fiscale, urmează a fi restituită. Definiția noțiunii de „sumă plătită în plus”, potrivit art. 129 pct. 18 Cod fiscal, reprezintă suma plătită ca impozit, taxă, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă prin vărsare sau încasare, inclusiv prin executare silită, în quantum mai mare decât cel prevăzut în conformitate cu legislația fiscală. Astfel, noțiunile cheie ale acestor dispoziții sunt: impozit, taxă, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă vărsate sau încasate, în quantum mai mare decât cel prevăzut de legislația fiscală.

În opinia recurentului, amenda penală, stabilită prin sentință, în rezultatul examinării unei cauze penale nu reprezintă impozit, taxă, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă vărsate sau încasate în quantum mai mare decât cel prevăzut de legislația fiscală, iar restituirea acesteia nu poate avea loc cu aplicarea prevederilor Codului fiscal. Astfel, instanța de apel a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată.

Prin referința depusă la 18 iunie 2021 intimatul Mihai Arcadii, reprezentat de avocatul Vasile Bolduratu, a solicitat respingerea recursului depus de Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru și menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 244 alin.(1) Cod administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Iar, conform art. 245 alin. (1) și (2) Cod administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a emis decizia la data de 09 februarie 2021, fiind recepționată de către recurentul Serviciul Fiscal de Stat la data de 02 aprilie 2021, fapt confirmat prin avizul de recepție anexat la materialele cauzei (f.d. 132). Prin

urmare, recursul Serviciului Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru din 16 aprilie 2021 este depus în termen.

Prin încheierea din 19 mai 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Serviciului Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru a fost numit pentru examinare în complet din 5 judecători.

Conform art. 247 al Codului administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La caz, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurentului, au fost expuse cu suficientă claritate.

Conform art. 248 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Totodată, în corespundere cu art. 22 alin. (1) coroborat cu art. 219 alin. (1) Cod administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Iar, potrivit art. 194 alin. (1) și (2) Cod administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

La rândul său, aplicabile litigiului sunt și prevederile art. 244 alin. (2) în coroborare cu art. 231 alin. (2) Cod administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, Completul reține și prevederile art. 219 alin. (1) – (3) Cod administrativ, potrivit cărora instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Verificând argumentele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a menține hotărârea primei instanțe, din următoarele motive.

Recapitulând esența litigiului în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanță și confirmată de părți.

Din materialele cauzei rezultă că prin sentința din 14 noiembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești, Mihai Arcadii a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, cu stabilirea pedepsei sub formă de amendă în mărime de 550 unități convenționale, ce constituie 27500 lei, fără aplicarea pedepsei complementare - privarea de drepturi de a conduce mijloace de transport. I-au fost explicate lui Mihai Arcadii prevederile art. 64 alin. (3¹) Cod penal privind dreptul de a achita jumătate din amenda stabilită, dacă o plătește în termen de cel mult 72 ore din momentul în care hotărârea devine executorie (f.d. 10-12).

La 15 noiembrie 2018 Mihai Arcadii a achitat amenda în mărime de 13750 de lei pe contul Ministerului Finanțelor - Trezoreria de Stat, fapt ce se atestă prin ordinul de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 (f.d. 18).

Ulterior, sentința din 14 noiembrie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești a fost contestată cu apel și prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău procesul penal intentat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal în privința lui Mihai Arcadii, a fost încetat conform art. 109 Cod penal, din motivul împăcării părților (f.d. 13-14).

Prin decizia din 23 octombrie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost declarat inadmisibil recursul depus de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău împotriva deciziei din 20 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, ca fiind neîntemeiat (f.d. 15-17).

La data de 27 ianuarie 2020 Mihai Arcadii, având ca temei prevederile Regulamentului privind stingerea obligației fiscale prin compensare și/sau restituirea mijloacelor bănești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 265 din 19 aprilie 2017, s-a adresat Serviciului Fiscal de Stat cu cerere în vederea stingerii obligației fiscale prin compensare și/sau restituirea mijloacelor bănești, în special, a amenzii penale în mărime de 13 750 de lei (f.d. 19).

Prin răspunsul nr. 26/4-11/72 din 27 ianuarie 2020 Serviciul Fiscal de Stat i-a comunicat lui Mihai Arcadii că potrivit art. 89 alin. (3) Cod de procedură civilă, restituirea se efectuează de către Serviciul Fiscal de Stat prin intermediul Trezoreriei de Stat, în termen de cel mult un an de la data emiterii încheierii. În cazul în care restituirea amenzii achitate nu a fost dispusă printr-un act judecătoresc, care constituie temei de restituire a amenzii, urmează a fi solicitat instanței de judecată emiterea unei hotărâri suplimentare potrivit art. 250 alin. (1) Cod de procedură civilă. În acest sens, Serviciul Fiscal de Stat a solicitat prezentarea actului judecătoresc irevocabil, prin care să fie dispusă expres restituirea amenzii aplicate de instanța de judecată în cauza penală disputată, achitată la 15 noiembrie 2018, copia documentului de plată și rechizitele bancare (f.d. 20).

Considerând neîntemeiate raționamentele Serviciului Fiscal de Stat și deoarece cauza penală în privința sa a fost examinată și ulterior încetată, Mihai Arcadii s-a adresat cu prezenta acțiune, solicitând restituirea în beneficiul său a sumei amenzii de 13 750 de lei, achitate în baza ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 din 15 noiembrie 2018, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5 000 de lei.

Respingând acțiunea depusă de Mihai Arcadii, instanța de fond a statuat că utilizarea unei căi eronate de valorificare a dreptului sau eludarea mecanismului legal este imputabilă persoanei care a utilizat în asemenea sens mijloace juridice nule ca efect, înaintând atât pretenții față de un subiect necorespunzător cât și sub egida unor norme străine raportului juridic litigios.

Fiind investită cu examinarea cauzei, instanța de apel, prin decizia din 09 februarie 2021, a admis apelul depus de Mihai Arcadii, a casat hotărârea din 20 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani și a emis o nouă decizie, prin care acțiunea depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată, a fost admisă; a fost obligat Serviciul Fiscal de Stat să restituie în beneficiul lui Mihai Arcadii amenda plătită în sumă de 13750 de lei, achitată în baza ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 din 15 noiembrie 2018; au fost încasate din contul Serviciului Fiscal de Stat în beneficiul lui Mihai Arcadii cheltuielile de asistență juridică în sumă de 1000 de lei. În rest, cererea cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică, a fost respinsă.

Instanța de apel, coroborând prevederile art. 208 alin. (1) și art. 209 alin. (1) lit. a) Cod administrativ, cu circumstanțele de fapt ale cauzei, a stabilit că acțiunea înaintată de Mihai Arcadii la data de 03 februarie 2020, a fost depusă în instanța de contencios administrativ în termen, cât și cu respectarea procedurii prealabile.

Referitor la fondul cauzei, Curtea de Apel a concluzionat că persoana în privința căreia a fost încetat procesul penal, este în drept să solicite restituirea executării amenzii penale.

În acest sens, instanța de apel a indicat că prin decizia din 20 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, procesul penal intentat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal în privința lui Mihai Arcadii, a fost încetat în baza art. 109 din Codul penal, din motivul împăcării părților.

În aceste condiții, Curtea de Apel Chișinău a conchis că, în situația în care a fost achitată amenda penală în cauza penală prin decontarea sumei în bugetul statului și hotărârea de condamnare a fost casată (anulată) cu încetarea procesului penal, amenda achitată urmează a fi restituită din contul statului.

Curtea de Apel Chișinău a mai indicat că prevederile art. 89 alin. (3) din Codul de procedură civilă, puse la baza refuzului Serviciului Fiscal de Stat de a restitui amenda achitată de reclamant, nu sunt aplicabile speței, or, acestea reglementează restituirea taxei de stat percepută în temeiul legii, de către instanța judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a cauzei civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar, iar în speța dedusă judecării, reclamantul a solicitat restituirea sumei amenzii achitată în temeiul unei sentințe de condamnare, în privința căruia ulterior procesul penal a fost încetat.

De asemenea, instanța de apel a considerat irelevantă aplicarea în speță de către prima instanță a Legii nr. 1454 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care în art. 4 indică că prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite specificate în prezenta lege nu se repară de către stat în cazul împăcării bănuțului, învinutului, inculpatului cu partea vătămată, precum și în

cazul în care persoana, în procesul urmăririi penale sau cercetării judecătorești, împiedică, prin autodenunț, stabilirea adevărului.

Or, în speța dedusă judecării reclamantul nu invocă careva acțiuni ilicite comise în procesul penal de organele de urmărire penală, de procuratură sau de instanțele judecătorești, acesta nu invocă cauzarea unui prejudiciu, ci solicită doar restituirea amenzii achitate, pe motiv că ulterior achitării acesteia procesul penal a fost încetat.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău a apreciat ca neîntemeiat și nefondat refuzul Serviciului Fiscal de Stat de a-i restitui lui Mihai Arcadii amenda în sumă de 13 750 de lei, achitată în baza ordinului de încasare a numerarului nr. TR5L-1100 din 15 noiembrie 2018.

Totodată, instanța de apel a apreciat că cheltuielile de asistență juridică în sumă de 5000 lei suportate de Mihai Arcadii nu au un caracter necesar și rezonabil, ținând cont de complexitatea litigiului, prestația avocatului, efectiv suma de 1000 lei fiind una proporțională pentru asistența juridică, ce urmează a fi compensată de la Serviciul Fiscal de Stat în beneficiul lui Mihai Arcadii.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele dosarului în raport cu normele juridice ce guvernează raportul juridic litigios constată că concluziile instanței de apel expuse în decizia contestată sunt greșite, fiind aplicate eronat normele de drept material.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată.

Instanța de recurs reiterează că obiectul litigiului intentat la cererea de chemare în judecată depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, a fost cerința acestuia de a-i fi restituită o amendă penală, aplicată în baza unei sentințe penale, care ulterior a fost casată de instanța de judecată și încetat procesul din motivul împăcării părților.

În conformitate cu art. 285 alin. (1) Cod de procedură penală, încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art.275 pct.4)–9) din prezentul cod, precum și dacă există cel puțin una din cauzele prevăzute la art.53 din Codul penal sau dacă se constată că plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea.

Așadar, în situația în care a fost achitată amenda penală în cauzele penale și hotărârea de condamnare a fost casată (anulată) cu încetarea procesului penal în baza art. 275, 285, 332, 391 Cod de procedură penală, amenda achitată urmează a fi restituită din contul statului în conformitate cu dispozițiile stipulate în Capitolul XIII din Codul de executare „Întoarcerea executării silite”, care se aplică în modul corespunzător.

Tot la acest segment, conform art. 469 alin. (2) Cod de procedură penală, chestiunile privind executarea hotărârii judecătorești referitor la acțiunea civilă și alte chestiuni patrimoniale se soluționează conform dispozițiilor legislației de executare privind executarea documentelor cu caracter civil.

În conformitate cu art. 11 alin. (1) lit. c) Cod de executare, sunt documente executorii și se execută conform normelor stabilite de prezentul cod: deciziile (hotărârile) contravenționale, inclusiv cele emise de agenții constatatori în limitele

competenței atribuite lor prin lege, titlurile executorii emise pe cauze penale și sentințele pe cauzele penale, în partea încasării amenzii, precum și în partea acțiunii civile.

Din sensul normelor de drept menționate, rezultă că, Codul de executare reglementează inclusiv și procedura de executare a documentelor executorii, emise/eliberate în cauze penale, în ceea ce privește executarea sentințelor penale cu aplicarea amenzilor .

Chestiunile ce țin de întoarcerea executării pedepsei cu amendă se includ în sintagma prevăzută de art. 469 alin. (2) Cod de procedură penală – „alte chestiuni patrimoniale”, care se soluționează de instanța civilă de drept comun, așa cum este stipulat expres în norma menționată.

Respectiv, persoana în privința căreia a fost încetat procesul penal, este în drept să solicite restituirea executării amenzii penale, prin depunerea unei cereri de chemare în judecată la instanța civilă de drept comun competentă.

Instanța de recurs reține că conform art. 157 alin. (1) Cod de executare, în cazul în care hotărârea executată se anulează și, după rejudecarea cauzei, se adoptă o hotărâre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral ori o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, instanța de judecată dispune din oficiu restituirea către pîrît (debitor), din contul reclamantului (creditorului), a tot ceea ce s-a încasat în temeiul hotărârii anulate, precum și a cheltuielilor de executare.

Articolul 158 alin. (2) Cod de executare, stipulează că dacă instanța de judecată care a rejudecat cauza nu a soluționat întoarcerea executării hotărârii anulate, pîrîtul este în drept, în termenele de prescripție, să înainteze în această instanță o cerere de întoarcere a executării în procedură în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile.

Iar, art. 159 alin. (1) Cod de executare, prevede că instanța de apel sau instanța de recurs este obligată să dispună întoarcerea executării dacă, examinând apelul sau recursul, anulează hotărârea instanței de fond cu adoptarea unei noi hotărâri prin care respinge parțial sau integral acțiunea ori adoptă o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol. În cazul în care instanța de apel sau de recurs nu a dispus întoarcerea executării, pîrîtul poate înainta o acțiune în condițiile art.158 din prezentul cod.

Pe cale de consecință, coroborând prevederile Codului de executare citate supra cu cele din Codul pe procedura penală, instanța de recurs statuează că chestiunea privind întoarcerea executării silite a pedepsei cu amendă urmează a fi examinată în condițiile art. 158 alin. (2) Cod de executare, de către instanța civilă de drept comun, la cererea de chemare în judecată înaintată de persoana interesată.

Astfel, instanța de recurs conchide că Curtea de Apel Chișinău, la soluționarea litigiului intentat la cererea de chemare în judecată depusă de Mihai Arcadii, urma să aplice prevederile art. 11, 157-159 Cod de executare și astfel, să constate lipsa unui litigiu de contencios administrativ și utilizarea de către Mihai Arcadii a unei căi eronate de valorificare a dreptului la restituirea executării amenzii penale.

În afară de aceasta, instanța de recurs relevă că după cum rezultă din materialele dosarului reclamantului Mihai Arcadii a solicitat restituirea de către Serviciul Fiscal de Stat a amenzii, pe care a achitat-o în baza sentinței Judecătorei Orhei, sediul Telenești din 14 noiembrie 2018.

La caz, instanța de recurs relevă că conform art. art. 1 alin. (1) Cod administrativ, legislația administrativă reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la îndeplinirea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acestora.

Totodată, conform art. 3 Cod administrativ, legislația administrativă are drept scop reglementarea procedurii de îndeplinire a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acestora, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept.

Iar, potrivit art. 5 Cod administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

Astfel, art. 7 Cod administrativ stipulează că autoritate publică se consideră orice structură organizatorică sau organ instituită/instituit prin lege sau printr-un alt act normativ, care acționează în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public.

Având în vedere normele de drept material enunțate supra, instanța de recurs subliniază că Judecătoria Orhei, sediul Telenesti, pronunțând sentința prin care a fost condamnat Mihai Arcadii și în baza căreia acesta a achitat amenda, restituirea sumei căreia o solicită prin prezenta cerere de chemare în judecată, a aplicat prevederile Codului penal, dar nu în regim de putere publică în scopul realizării unui interes public și nu a desfășurat activitatea administrativă.

De altfel, sentința nominalizată nu reprezintă un act administrativ individual, or, conform art. 10 alin. (1) Cod administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Iar, în conformitate cu art. 2 alin. (3) lit. b) Cod administrativ, prevederile prezentului cod nu se aplică: raporturilor juridice ale autorităților publice care acționează în baza Codului contravențional sau Codului penal.

Mai mult, instanța de recurs apreciază că Curtea de Apel Chișinău eronat a obligat Serviciul Fiscal de Stat de a-i restitui amenda penală lui Mihai Arcadii, prin prisma prevederilor art. 176 ale Codului fiscal, coroborat cu prevederile pct. 4-5 din Regulamentul privind stingerea obligației fiscale prin compensare și /sau restituirea mijloacelor bănești, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 235 din 19 aprilie 2017.

În acest sens, instanța de recurs menționează că conform prevederilor art. 1 alin. (2) Cod fiscal, prezentul cod reglementează relațiile ce țin de executarea obligațiilor fiscale în ce privește impozitele și taxele de stat, stabilind, de asemenea, principiile generale de determinare și percepere a impozitelor și taxelor locale.

Iar, în corespundere cu prevederile alin. (3) al aceluiași articol, noțiunile și prevederile prezentului cod se aplică în exclusivitate în limitele relațiilor fiscale și ale altor relații legate de acestea.

Dispozițiile art. 176 Cod fiscal prevăd modalitatea de restituire a sumei plătite în plus și a sumei care conform legislației fiscale, urmează a fi restituită.

Noțiunea de „sumă plătită în plus”, în art. 129 pct. 18 Cod fiscal, se definește ca – sumă plătită ca impozit, taxă, majorare de întârziere (penalitate) și/sau amendă prin vărsare sau încasare, inclusiv prin executare silită, în quantum mai mare decât cel prevăzut în conformitate cu legislația fiscală.

Noțiunile cheie ale acestor dispoziții sunt: impozit, taxă, majorare de întârziere și/sau amendă, vărsate sau încasate, în quantum mai mare decât cel prevăzut de legislația fiscală.

Astfel, amenda penală, stabilită prin sentință în rezultatul examinării unei cauze penale, nu reprezintă impozit, taxă, majorare de întârziere și/sau amendă vărsate sau încasate, în quantum mai mare decât cel prevăzut de legislația fiscală, iar restituirea acesteia, nu poate avea loc în baza prevederilor Codului fiscal.

Prin urmare, instanța de recurs consideră că acțiunea bazată pe norma de drept menționată este neîntemeiată și urmează a fi respinsă, or, instanța de apel a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată.

Ca rezultat, aplicând eronat prevederile Codului fiscal, ce în exclusivitate reglementează raporturile juridice de drept fiscal, prin faptul că amenda penală a fost achitată de Mihai Arcadii la bugetul de stat și dispunând rambursarea acesteia de către Serviciul Fiscal de Stat, instanța de apel nu a indicat norma materială și procedurală, prin care să fie indicată expres obligația organului fiscal de a satisface așa categorie de cereri.

Instanța de recurs consideră că prin motivația și soluția emisă, instanța de apel a autorizat ca organul fiscal să restituie din bugetul de stat mijloace bănești, în lipsa unui document executoriu al instanței de judecată, lăsând la latitudinea organului fiscal de a concluziona în sensul legitimității rambursării sumei, încasate în cadrul unei proceduri judiciare în care nu este parte. Or, în cazul în care sumele se încasează din contul statului, calitatea de debitor o exercită Ministerul Finanțelor, care în prezenta speță are calitatea procesuală de terț, dar nu de pârât.

Faptul că organul fiscal este exponentul Ministerului Finanțelor și are unele atribuții în domeniul restituirii sumelor din buget, nu poate fi tratat sau extins pentru orice dezafectare a mijloacelor din buget. Atribuția organului fiscal în acest sens este strict reglementată de lege și doar pentru sumele expres prevăzute de lege și numai cu respectarea strictă a procedurii stabilite.

Simpla existență a unei dispoziții de plată, care nu reflectă informații despre relevanța și legătura causală cu sentința casată sau alte acte judecătorești, nu face legitimă cererea lui Mihai Arcadii de rambursare adresată Serviciului Fiscal de Stat, atât timp cât instanța care a dispus această amendă sau instanțele superioare care au anulat sentința de impunere a acestei amenzi nu s-au expus asupra necesității rambursării acestei amenzi.

Reieșind din cele menționate, instanța de recurs consideră întemeiat refuzul Serviciului Fiscal de Stat de a-i restitui lui Mihai Arcadii amenda, achitată prin ordinul de încasare a numerarului nr. TR5L-1100.

Or, reclamantul Mihai Arcadii a ales modalitatea greșită de admitere a cerințelor sale, prin înaintarea unei acțiuni în obligare în ordinea contenciosului administrativ.

În condițiile enunțate, fiind constatată lipsa dreptului încălcat în contencios administrativ, aplicarea eronată a dreptului material, utilizarea unei căi eronate a dreptului pretins, înaintând pretenții față de un subiect necorespunzător, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel este lipsită de legalitate și urmează a fi casată, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) și (1¹) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Având în vedere constatarea netemeinicii acțiunii depuse de Mihai Arcadii, instanța de recurs va respinge ca fiind neîntemeiată și pretenția reclamantului privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 5000 de lei.

Din considerentele menționate, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul depus de Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru este întemeiat și urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 258 alin.(3), art.248 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de către Serviciul Fiscal de Stat, Direcția generală administrare fiscală Centru.

Se casează integral decizia din 09 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 20 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Mihai Arcadii împotriva Serviciului Fiscal de Stat, persoană terță Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la contestarea refuzului restituirii amenzii și încasarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

Maria Ghervas

Nicolae Craiu

Victor Burduh

Nina Vascan